

MOSSÈN ANTON CLARET,
REGENT DE LA
PARRÒQUIA DE SANT
MARTÍ DE VILADRAU

JOAN SIDERA

El 13 de maig de 1840 arribava a Viladrau mossèn Anton Claret i Clarà, nascut a Sallent el 23 de desembre de 1807, i que després de cursar la carrera al seminari diocesà fou ordenat sacerdot el 13 de juny de 1835.

En aquella època, en què a Catalunya es vivia en estat de setge, tot viatge exigia l'acompanyament de la documentació personal, en aquest cas el passaport per a l'interior. Per sort s'ha conservat a l'AMV aquest document, que la Policia recollia i conservava quan se'n demanava un de nou. Aquest curiós document ens descriu el personatge en l'apartat «*Señas Generales del portador*», que són: «*Edad 32 años. Estatura regular. Pelo Negro. Ojos pardos. Nariz Regular. Barba Serrada. Cara Redonda. Color Bueno*». El document arribava als ajuntaments amb la part principal del text ja impresa. Però en aquella ocasió a Sallent faltaven impresos i al comissionat local de policia, Marcos Arderiu, li tocà de redactar-lo tot sencer, deixant-nos una mostra de l'escàs domini que tenia del castellà, per exemple en aquesta frase: «*Consedo Libre y Seguro pasaporte a Rn. Dn. Antonio Claret y Clará pres.bo Nat.l y vesino de la presente Villa*». Però ara interessa més aviat la datació: «*Dado en Sallent al primero de Mayo de 1840*», amb una altra data que figura al dors del document: «*Olost 11 Mayo 1840 = ha permanecido y Sale m^a. para Vich*».

DESTINAT A VILADRAU

Recordant altres circumstàncies conegudes de la vida de Claret, podem dir que, un cop sortit del noviciat de la Companyia de Jesús de Roma, a mitjan abril torna a la casa pairal de Sallent, d'on surt el dia 1 o potser el 2 de maig, «*para que via Recta pace a la Siudad de Vich a sus diligencias*». Una petita marrada en la «via recta» prescrita el porta a Olost, a casa del seu germà Josep, fabricant. Passa dies i setmanes en observació i rumiant si calia més establir-se a Manresa que predicar sermons pels voltants de Berga, fins que determina passar a Vic i posar-se a les ordres del vicari general capitular Lluçia Casadevall, que inesperadament li dóna el destí de regent de Viladrau.

Així ho comunicava en carta a Àngela Pons des de Viladrau el 29 de maig: «quan estava resolt a passar a aquesta de Manresa vaig tenir carta d'un Sacerdot molt amic que amb grans instàncies em cridava a l'objecte que vaig dir a V., i per encertar-ho millor en les meves deliberacions vaig passar a Vic

per a consultar els meus Superiors, que em varen dir que per ara no fes ni una cosa ni l'altra, sino que passés interinament a la Parròquia de Viladrau que es trobava en gran necessitat, no sols per l'impossibilitat del seu Rector, sino també per la desmoralització que en ella ha causat la guerra en major grau que altres llocs: he obeït i de debó he vist amb els propis ulls, que en aquesta parròquia es podia fer molt de be; cosa de que m'he ocupat amb tota cura esperant que el Senyor beneirà els meus treballs; i mentrestant veurem quant el Superior tindrà per be que jo passi en aquesta de Manresa» (EC I, pàg. 97).

Arribada a Viladrau

A la política de passaports devem el fet de poder fixar la data de l'arribada de mossèn Anton Claret a Viladrau. En una apuntació feta al registre de passaports lliurats (igualmente existent a l'AMV), hi trobem: «Nro 397. 23 mayo. Dn Antonio Claret y Clarà Pbro. natural y vecino de Sallent. - A Viladrau - Un mes. - Debidamente - 32 años - (estatura) regular - (pelo) castaño - (ojos) pardos - (barba) cerrada - (color) sano - (documento) de pago».

Realment mossèn Anton no tenia res de mandrós: s'està setmanes per covar una determinació, però la realització és immediata. Els documents el presenten baixant d'Olost a Vic el 12 de maig; conferencia amb el seu superior i el 13 emprèn el camí al seu destí de Viladrau. El mateix dia podia arribar bé a la nostra parròquia. No sabem amb quin fonament Aguilar Bravo afirma que Claret va prendre possessió com a regent de Viladrau el 15 de maig de 1840.

Al número 167 de l'*Autobiografia*, sant Anton M. Claret confirma el que anem dient: «A mitjan març vaig sortir de Roma en direcció a Catalunya [...] Uns volien que fixés la residència a Manresa, altres a Berga. Vaig posar-me en observació a Olost: d'Olost vaig passar a Vic, i el Superior va dir-me que passés a Viladrau i en efecte va donar-me el nomenament de Regent i vaig anar-hi el 13 de maig».

A Viladrau li ha caigut la sort: un home extraordinari arriba enviat per l'autoritat diocesana amb el càrrec parroquial de regent en auxili d'una gran necessitat, per la desmoralització causada per la guerra i la impossibilitat del rector. Quan Claret arriba a Viladrau té 32 anys d'edat i cinc de sacerdoci, i ja se'l pot qualificar d'home extraordinari, tant per la seva carrera seminarística com per la parroquial. Com a seminarista fou estimat i preferit per l'incomparable bisbe Pau de Jesús de Corcuera, que va voler avançar-li l'ordenació sacerdotal; de la seva entrega a la formació científica n'és prova el fet que, pel seu compte, durant els tres primers anys de teologia dogmàtica estudià els textos de la teologia moral, que corresponien al cinquè curs, i els va aprendre

Sant Antoni Maria Claret

amb tanta perfecció que la cúria diocesana reconegué la seva aptitud en aquesta ciència concedint-li llicència per confessar. Tot just ordenat, comença a predicar i confessar; és nomenat vicari de Sallent i al cap de dos anys se li encomana la cura d'aquella important parròquia. Quan la vol deixar perquè se sent cridat a les missions d'infidels, li costa arrencar l'aquiescència del prelat i dels feligresos.

Vicari regent de la parròquia

Arriba a Viladrau amb el nomenament de regent de la parròquia de Sant Martí. Què significava el càrrec parroquial de regent? Val a dir que és Claret qui repetidament ens diu a l'*Autobiografia* que era regent; la documentació dels

llibres parroquials no coneix aquest càrrec, sinó que Anton Claret hi apareix com a vicari. I és que tot vicari és un capellà ajudant, un col·laborador del rector en la cura parroquial; i entre aquests ajudants i col·laboradors hi ha la classe particular dels regents. Són uns vicaris que es donen a un rector que es troba incapacitat o està absent de la parròquia, de manera que li cal confiar a un altre sacerdot la cura parroquial. Podríem dir que són una mena de suplents.

En realitat mossèn Anton exercí més d'ajudant que de suplent. Des del juliol de 1830, a Viladrau era rector mossèn Joan Verdaguer. El registre policial de passaports ens n'ofereix aquestes notícies: «*Año 1837, Nro. 860. Día 10 de Setiembre. Dn. Juan Verdaguer natural de Tabérnolas i Cura párroco de Viladrau va a Barcelona. - Vale por un mes - Edad 61 años. - Estatura regular. - Pelo cano*». Potser necessitava suplent en el moment en què Claret hi va ser destinat com a regent; però es deuria refer aviat en grau suficient per conservar totes les activitats i drets de rector en l'administració de la feligresia. Així es desprèn dels llibres parroquials, on amb lletra tremolosa va firmant els llibres d'administració. Per exemple, al llibre de celebració de misses pel poble ens diu: «Del dia 1 de juliol de 1830 (est dia comensí a regentar la parròquia de Viladrau) fins a 1 Janer de 1831 cada dia de Festa he aplicat o fet aplicar una Missa per lo Poble y son salvo error 43 misses. - Verdaguer Rector». Any per any va repetint una nota semblant. Però en l'any corresponent a l'estada de mossèn Claret intervé un altre vicari: «Ab exprés permís del Rt. Rector firmo jo. Joseph Vilanova Pbre. i Vicari». El mateix es repeteix el gener del 1841.

Sembla, per tant, que el rector mossèn Joan Verdaguer no s'absentà de la parròquia ni deixà del tot el compliment de les seves responsabilitats pastorals; i en aquest cas la regència de mossèn Claret es limitava a suplir el rector en algunes activitats a les quals per l'edat o per la salut no podia arribar. I en aquesta tasca de col·laboració i ajuda trobà un company competent en la persona del pare Josep Vilanova, que tenia el càrrec de vicari. La nota necrològica que li dedicà el butlletí diocesà deia que havia nascut a Viladrau el 4 d'octubre de 1806; que cursà Filosofia i Teologia i un any de Moral, i va rebre el presbiterat el 1829. Va professar en l'orde dels trinitaris descalços, però després de ser exclaustat el 1835 es va retirar a la seva pàtria, on exercí el càrrec de vicari durant 15 anys; després del 1850 va romandre al poble i ajudava a la parròquia en tot allò que la salut li permetia, fins que va morir el 12 de febrer de 1871.

Aquesta presència i actuació del rector, mossèn Joan Verdaguer, i del vicari, el pare Josep Vilanova, explica que mossèn Anton quedés força lliure de les ocupacions administratives i alhora pogués descarregar en el vicari part de la seva tasca pastoral. És el que diu el pare Claret en l'*Autobiografia* (núm. 168): a la parròquia de Viladrau «[...] totes les temporalitats anaven a compte del rector; a mi em donava las subsistència i prou; i jo tenia cura de les coses

espirituals. Però com que hi havia un vicari, en la meua absència ell es carregava amb tota la part espiritual». En resum, la càrrega pastoral era atesa en tota l'extensió pels tres capellans.

ACTIVITAT PASTORAL

«Establert de Regent de la parròquia de Viladrau, tenia cura d'aquelles ànimes de la millor manera que podia. Els diumenges i festes explicava l'Evangeli al matí a la missa major, i a la tarda ensenyava el catecisme als petits i als grans» (*Autobiografia*, núm. 170).

Aviat s'estrenà en l'ofici. En un quadern de distribució de misses de l'any 1840 de l'Arxiu Parroquial trobem aquest apunt: «Dia 15 Maig. Ofici i professó de St. Isidro. Missa. Claret dita [...]. 7 s. 6 -Claret 6 s». El podem interpretar així: almoïna feta a mossèn Claret per la celebració de la missa a honor de sant Isidre, patró dels pagesos, són set sous i sis diners. Per la processó va rebre uns altres sis sous de retribució (P. Sunyer).

Segons els apunts de la Consueta de la parròquia, el dia 11 de juny era costum fer processó a Sant Segimon i celebrar-hi missa cantada. No sabem si les circumstàncies crítiques d'inseguretat del final de la guerra van permetre que mossèn Anton presidís aquesta romeria, però no es pot negar la possibilitat que en altres ocasions hi fes alguna visita per devoció particular. En aquest cas visitaria l'ermita de la Mare de Déu de l'Arola. I també, fent el camí ral de Viladrau a Vic, la seva devoció el portaria a visitar la Mare de Déu de Vilalleons, o es desviaria del camí per saludar la Mare de Déu de Puiglagulla; passaria igualment pel costat de Sant Miquel de l'Espinzell. El mateix podem pensar de tots els llocs de devoció i visita de la parròquia, però no podem confirmar res amb certesa.

Al començament del mes d'octubre la parròquia va celebrar la festa del Roser. Quatre preveres van cantar les vespres: el rector, Claret, Viñas i Pujol. Cadascun va rebre un sou de retribució. El dia de la festa, dia 4, Claret cantà l'ofici, a més de presidir les vespres i la processó, i va rebre com a retribució sis sous (papers del pare Sunyer).

Als llibres de baptismes es troben les partides de set baptismes d'infants administrats per mossèn Claret. Però no és ell qui les ha escrit.

Testimoni de mossèn Corominas

Si volem saber més de les activitats pastorals del pare Claret ens cal acudir als testimonis. Podem dir que fonamentalment són dos: mossèn

Francesc Corominas i Jaume Bofill. Mossèn Francesc Corominas i Serrat, natural de Vic, de jove residí a Sallent, on va rebre lliçons de llatí del seu oncle mossèn Joan Serrat, qui fou ecònom de Serraià i després de Sallent, i sobretot amic i company de Claret al seminari i després en algunes predicacions com la d'Horta d'Avinyó. Per mossèn Corominas la pàtria i la família del pare Claret eren ben conegudes i estava interessat en les seves activitats missioneres. Temps a venir, l'any 1879, quan fou nomenat rector de Viladrau, va recollir els ressons de la fama que encara perduraven. Possiblement va ser ell qui va trametre al pare Jaume Clotet el record que mossèn Anton havia estat sorprès de bon matí al cor de l'església de Viladrau fent pregària, de vegades en actitud de penitència, agenollat amb les mans posades sota els genolls. Encara que mossèn Corominas va declarar en el Procés Informatiu (sessió 79), resulta més completa la carta que escrigué a mossèn Carles Bofill, que li havia demanat notícies de l'estada claretiana a Viladrau. Començava així:

Viladrau 13 Febrer de 1880.

Estimat amic: respecte al que V. em pregunta referent a l'estada del Ilm. Sr. Claret a Viladrau només he pogut recollir les dades següents:

1r.- Que a l'Octubre de 1840 dit senyor s'estava de Vicari a Viladrau sense que ens consti el dia que començà a exercir aquest càrrec ni quan va cessar; coses que sens dubte es trobaran a la Secretaria del Bisbat.

2n.- Que per les personas que encara viuen i que recorden molt be l'estada a Viladrau del llavors Vicari Mn. Anton Claret, se sab que era molt zelós de la glòria de Déu, de manera que tots els diumenges després de la funció de la tarda anava a la església de Ntra. Sra. de la Pietat, on resava el Trisagi o el Via crucis, i després predicava amb gran fervor i unció.

3r.- Que procurava en gran manera la instrucció dels joves i especialment dels nens dels dos sexes, als qui instruïa en el catecisme facilitant-los la seva intel·ligència per medi d'exemples senzills i de comparacions posades al seu abast.

Continuarem després el text d'aquesta carta, quan parlarem de l'activitat assistencial de Claret. Ara només farem constar una activitat que el mateix mossèn Corominas declarà en el Procés Apostòlic (sessió 15): «Referien també que predicava molt sovint i amb gran zel, anant tots els diumenges després de les funcions de l'església parroquial a la capella de la Pietat de la mateixa població de Viladrau».

Testimoni de Jaume Bofill i Noguer

En la sessió 32 del Procés Apostòlic ho confirmà Jaume Bofill i Noguer, que en aquell moment, el 29 de març de 1901, tenia 72 anys, era casat i propietari de regular possessió: «De pròpia ciència em consta que el Servent de Déu va estar de Vicari a Viladrau, treballant contínuament per la salvació dels homes amb sermons i confessant, ensenyant Catecisme i administrant oportunament els sacraments als malalts».

Fracàs en impedir un ball

Un fet restà gravat fortament en la memòria dels feligresos de Viladrau, i els testimonis el valoren com a prova i demostració del zel sacerdotal del seu regent: l'acte amb què mossèn Anton va voler un dia destorbar la celebració d'un ball a la plaça del poble. Esquemàticament, expliquen que s'anava a fer, o ja es feia, un ball públic que al regent li semblà contrari a la moral cristiana personal i col·lectiva, i que per tant li calia en consciència impedir-lo. En aquesta forma resumida ho presenta la relació més antiga, la carta de mossèn Corominas: «6é.— Que un dia es va presentà amb un Santcríst, a exhortà als que anaven al ball i que ja es trobaven amb la música al mig de la plaça, meneçant-los amb el judici i càstigs de Déu si no deixaven aquella diversió».

Alguns detalls i variacions els introdueix Jaume Bofill i Noguer, «fill de Jaume i Margarida, que té 61 anys», i que declara en la sessió 80, el 18 juliol de 1889. Després d'haver dit que va conèixer bé mossèn Claret a Viladrau i que va arribar a tenir amistat amb ell, quan li pregunten sobre el fet que mossèn Claret hagués sortit al carrer portant un santcríst a la mà per retreure els feligresos d'una diversió perillosa, Jaume Bofill hi afegí també que després Claret va anar a trobar el seu pare, que llavors era el batlle, queixant-se que hagués donat permís al poble per fer ball, cosa de la qual el batlle es penedí.

En el Procés Apostòlic trobem un segon testimoni de mossèn Francesc Corominas (sessió 15, 29 de gener de 1901), de 67 anys, fill de Vic: «Per haver estat jo durant 14 anys Rector de Viladrau em consta que el Servent de Déu va servir la parròquia com Regent i consta al Llibre de Baptismes una partida d'un que ell va administrar. Els feligresos de Viladrau referien el gran zel del seu Regent i entre els fets vaig sentir contar com en una ocasió passant la música pels carrers per a començar un ball, ell els va sortir a l'encontre amb un santcríst a la mà; però els músics varen enfilear per un altre carrer, i ell veient que no l'hi havien fet cas, marxà de Viladrau, segons deia la gent de la parròquia, però no em consten més circumstàncies».

Podríem encara aportar el testimoni processal de mossèn Carles Bofill i Noguer; però en podem prescindir perquè no és un testimoni directe i resulta una mica confús.

Tres petges més de l'activitat pastoral del regent de Viladrau

a) Toc de campanes

En EC, I, pàg. 100, tenim la minuta d'una sol·licitud dirigida al vicari general capitular de Vic, en què es reconeix que a Viladrau per motiu de la guerra s'ha introduït el costum de tocar les campanes per convocar a totes les misses que se celebren els diumenges i les festes. El regent, l'alcalde i l'ajuntament reconeixen que això va contra les ordenacions sinodals, que manen expressament que només es toquin campanes per la missa matinal i la missa major, per donar així més relleu a les dues misses en què hi ha predicació, i acaben demanant permís per anar continuant el nou costum. És un testimoni de la submissió a les normes directives diocesanes. Però també sorgeix una pregunta: quantes misses hi havia les festes a Viladrau? Al regent i al vicari els corresponien la missa matinal i la major; hi havia al poble més capellans que celebrassin a altres hores? No sabem quins podrien ser.

b) Un testament

A Catalunya, els rectors tenien capacitat legal per rebre les últimes voluntats i redactar-ne els testaments. Mossèn Anton, com a suplent del rector, en redactà un que es conserva. A l'Arxiu Claret en tenim una fotografia, sense que consti on és l'original i com ha arribat fins a nosaltres. La cal·ligrafia l'acredita com un text claretià autèntic. Transcrivim-ne una part.

Testament de Joseph Clos, Masover del Puig de S. Marsal, en 1840. - En nom de Deu y de la Sma. Verge Maria sia. Amén. -Jo, Joseph Clos Pagés de la Parroquia de Viladrau y Masover del Puig de S. Marsal, fill llegendim y natural de Fran.co Clos pagés y de Maria Turon, Conjuges vivents, estant detingut en lo llet de malaltia grave de la que temo morir; pero en bon coneixement y sana locuela, volent disposar de mas cosas fas y ordeno lo present meu Testament y última voluntat mia en la forma següent:

[...]

Elegesch en Marmessors y de est mon Testament ecsacutors a Joseph Bosch Pagés y a Joseph Bancells Pagés cunyats meus, als que dono ple poder per cumplir tot lo que trobaran per mi ordenat.

Elegesch sepultura al meu cos fahedora en lo sementiri de Viladrau (si

Interior de l'església de Viladrau abans de 1936

no ha ser de algun inconvenient) y vull sem facian tres oficis, com y també que sem facin celebrar vint y cinch Missas resadas de caritat ordinaria set sous sis diners.

[...]

Item deixo Hereva Señora y Majora de tot lo que a mi parteñer puga a la mia muller Paula Vencells mentre conservia lo meu nom; y suplico tan a ella com al meu cuñat Joseph Bosch, que tingan tot lo cuidado possible de mos apreciats Pares.

Item dech advertir que he comprat tres bestias, a saber un brau, una brava y una baca que está a pun de vadellar, que totes tres me costaren sinquanta duros dels que el Amo Isidro Vila solament me ne ha entregat dotse per sa part y per lo tan falta entregarme lo demés.

Esta es la última voluntat mia, y vull que tinga tota la forsa de testament o codicil en quant en dret pug tenir; la que he suplicat escriguís el R(everend) Anton Claret Prebere y Vicari de Viladrau, qui ha vingut en esta del Puig per administrarme los Ss. Sagraments, sent presents per testimonis de mi cridats y rogats Joseph Ordeix y Joseph Rosquellas, tots dos de Viladrau, los que junts ab mi donan facultat al expressat R(everend) Anton Claret R(egent) y V(icari) per firmar en nom seu com a testimonis y meu com testamentari. En la mateixa casa del Puig de San Marsal en lo die 2 de Juny de 1840. - Anton Claret, Prebere y Vicari.

Era el 2 de juny: feia vint dies exactes que mossèn Anton havia arribat a Viladrau i ja el seu ministeri d'assistir un feligrès amb els últims sagraments el portà a un extrem de la parròquia: la casa Puig de Sant Marçal, situada més enllà de l'ermita o antic monestir de Sant Marçal. Allà va haver de caminar per camins solitaris de muntanya en uns dies en què la guerra carlina no estava acabada.

Un problema s'amaga en aquest fet: diu el testador Joseph Clos que és «pagès de la parròquia de Viladrau i masover del Puig de Sant Marçal». Però Sant Marçal, i més encara la Casa Puig, avui estan dins els límits de la parròquia de Montseny, en el territori de la diòcesi de Barcelona. No havia tingut temps mossèn Anton de conèixer la seva feligresia i es va excedir actuant fora del seu terme, on precisament no tenia facultat per actuar com a notari? La solució de l'enigma es troba en l'observació feta per mossèn Antoni Pladevall (*Monografies del Montseny*, 1, pàg. 62, nota 20): en deixar Sant Marçal de ser una parròquia monacal, el prior Francesc Ballaró va fer un conveni amb els rectors de Sant Julià del Montseny i de Sant Martí de Viladrau, el 8 de juny de 1635, segons el qual tots dos rectors tindrien cura del culte de l'església i de la cura pastoral de la feligresia; però amb la peculiaritat que devia administrar els sagraments i percebre els aranzels el rector a qui acudirien primer i lliurement

els feligresos de Sant Marçal. El masover del Puig, doncs, se sentia més unit a Viladrau que al Montseny, i acudí lliurement al rector de Sant Martí per rebre els sagraments i fer testament.

c) Una recomanació

Un tercer fet com regent de mossèn Anton va tenir lloc quan «*por indisposición del Sr. Cura Párroco*» va redactar i escriure un document acreditatiu de bona conducta. Aquest document aparegué entre la documentació de la policia a l'Arxiu Municipal de Vic. La persona que sol·licitava un passaport per a l'interior havia de presentar un aval, o «ser abonada», per una autoritat. Per això Lúcia Dordal demanà al rector una certificació de bona conducta per presentar-la a la policia i el regent mossèn Claret l'escrigué, «*en nombre del Cura párroco y del bayle de la población*». Hi declarava que «Lúcia Dordal, soltera, natural de Barcelona y domiciliada en aquesta de Viladrau, tot el temps de permanència en aquesta població no causat ni la més petita molèstia; més aviat se l'ha vista observar una conducta totalment irreprotxable, esforçant-se de manera particular en l'assistència de les divines funcions i freqüència dels sagraments». A petició de la interessada fan aquesta certificació les dues autoritats locals, religiosa i civil, de Viladrau, el 23 de juliol de 1840. I la firmen Anton Claret «*por indisposición del Párroco*» i el regidor Ignacio Vier «*por ausencia del bayle*» (EC, I, pàg. 102).

ACTIVITAT MISSIONERA

«En aquesta parròquia de Viladrau vaig començar les Missions el dia 15 d'agost de l'any 1840 que vaig fer la Novena de l'Assumpció de Nostra Senyora» (*Autobiografia*, 172). Marcant data i ocasió és com mossèn Anton Claret vol donar relleu a una activitat cabdal en la seva vida: ser missioner.

La vocació li venia dels temps de la seva activitat sacerdotal a Sallent. Amb la meditació diària de tipus ignasià creixia el foc interior que el cremava i el posava en ebullició. Amor abrandat vers Déu i els homes: anhel de la glòria de Déu i de la salvació dels homes. Ens parlen d'una visita al seu director espiritual, el pare Pere Bach, que estaria retirat a la seva casa pairal del Bac de Collsacabra, per presentar-li un dilema: crear una societat de sacerdots dedicats de ple a campanyes missioneres de predicació per les parròquies o marxar a les missions entre els pobles no creients que dirigia la congregació romana de Propaganda Fide. Per complir aquest segon projecte peregrinà a Roma, i per fer-lo millor s'apuntà a la Companyia de Jesús. Tornat a Espanya, li proposen que passi al país dominat pels carlins perquè allí encara és possible predicar missions. El prelat diocesà el desvia momentàniament a Viladrau, però no li tanca la porta a l'ideal missioner.

L'ocasió l'ofereix la celebració de la festa mariana més solemne: l'Assumpta, celebrada el dia 15 d'agost. La novena comença el dia de la festa i es continua els vuit dies següents. Cal tenir en compte que existeixen novenes preparatòries a una celebració, però també n'hi ha que la continuen i l'allarguen. És l'estil tradicional de la litúrgia que estableix les octaves que segueixen les festes principals. Res d'estrany, doncs, en l'afirmació de Claret que comença la novena-missió el dia de la festa de l'Assumpta. Que fos aquest el costum vigent en temps de l'estada de Claret a Viladrau ho confirma l'opuscle *Novena a la muerte y Asunción de Maria Santísima a los cielos, - impreso en Vic, el año 1843, en la imprenta de José Trullás*. L'autor comença amb aquesta advertència: «Aquest Novenari es té de començar a la vigília de l'Assumpció de Nostra Senyora i continuar-se els vuit dies següents».

Fins és molt possible que la predicació del regent de Viladrau es fes de manera idèntica a com es va celebrar un novenari semblant a la catedral de Vic l'agost de 1846: «Determinat Mn. Anton Claret de complaure a V. S. a tenor de la insinuació del Sr. Vicari General de que predica lo Sermó de l'Assumpta y son Octavari [...] cada dia hi haurà Rosari, en seguida lo Octavari ab lo llibret ab que se fa en Barcelona, y después se cantaran unas Avemarias y los Goigs ab lo orga, y en seguida lo Sermó. Se comensará a las set» (Llibre del Secretariat).

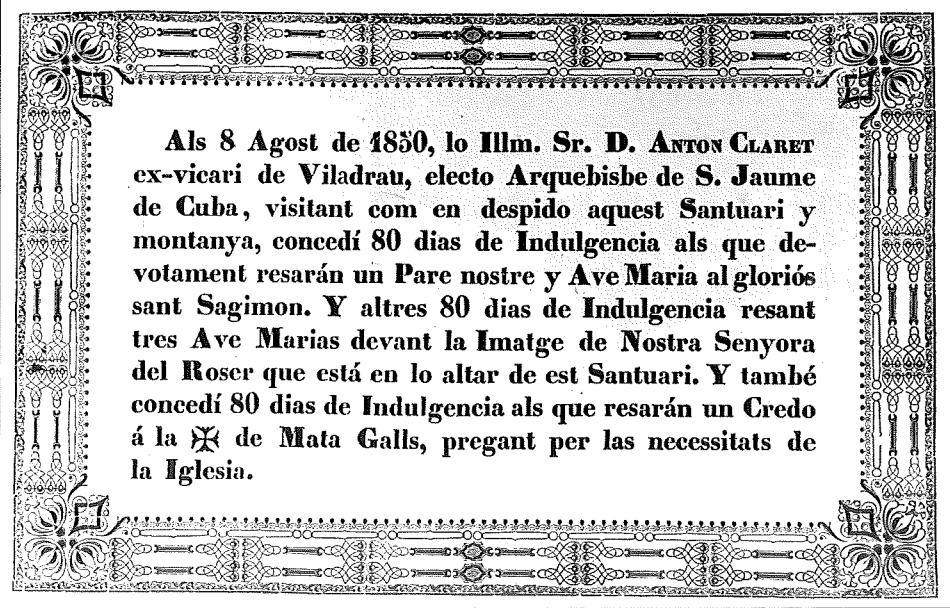
Predicació modesta, dintre el clos de l'església

La documentació existent no ens permet afegir res més sobre aquesta predicació: ni sobre els temes ni sobre els resultats en el poble. Més aviat ens cal pensar que la missió no va tenir cap d'aquelles funcions extraordinàries, emmarcades en una escenografia colpidora, pròpies de les missions tradicionals predicades per caputxins, franciscans o jesuïtes abans de la guerra carlina, i renovades més endavant pels missioners continuadors en temps de societat cristiana: funcions extraordinàries dins l'església com el sermó del perdó, processons d'entrada i de comiat dels missioners, visita i predicació al cementiri, viacrucis pels carrers, plantada de creus en record de la missió... Que res de tot això no es va fer en aquella primera missió de Viladrau, ho suggereix el mateix pare Claret en el núm. 468 de l'*Autobiografia*: «En totes les poblacions [abans mencionades] he predicat diferents funcions amb diferents noms. Encara que no se'ls donés el nom de missions, perquè les circumstàncies d'aquells temps no permetien ni tans sols pronunciar el nom de missió, de fet les matèries eren propiament de missió». És a dir, eren missions per la temàtica, però no passaven més enllà de predicacions senzilles en la solemnitat i sense abundància d'actes. Es reduïen, per part del missioner, a predicar i confessar i, de part dels fidels, a escoltar i practicar els sagraments.

Resulta ridícula la descripció que el pare Jacint Blanch fa d'aquesta primera novena-missió en *Vida Inédita*, revestint-la de tota la pompa de les missions més sofisticades que es van celebrar al final de segle XIX, i fins eren acostumades entre els missioners fundats per sant Antoni M. Claret. I en aquest ambient és totalment inimaginable la possibilitat que mossèn Anton, al final de la novena, pugés al cim del Matagalls acompanyat de la gent per fabricar una creu i deixar-la-hi plantada. Resulta gran l'anacronisme, perquè en cap de les missions que predicarà mossèn Anton Claret podem documentar cap plantada de creu en record de la missió, ni gairebé cap acte missional celebrat al carrer. Per excepció, al final de la campanya missionera a Catalunya trobem que el bisbe Casadevall recorda que Claret havia predicat fora de les esglésies, a les places; la seva afirmació cal acceptar-la, però no es pot assenyalar ni un sol poble en què això passés. Potser es referia a les missions de Canàries.

Predicacions a Espinelves, Seva, Artés, Igualada i Santa Coloma de Queralt

La novena-missió de l'Assumpta a Viladrau va ser el començament del ministeri missioner de mossèn Anton, un assaig. Aquella tardor va fer altres predicacions que només coneixem pel que ell en recorda en l'*Autobiografia*

Als 8 Agost de 1850, lo Illm. Sr. D. ANTON CLARET ex-vicari de Viladrau, electo Arquebisbe de S. Jaume de Cuba, visitant com en despido aquest Santuari y montanya, concedí 80 dias de Indulgencia als que devotament resarán un Pare nostre y Ave Maria al gloriós sant Sagimon. Y altres 80 dias de Indulgencia resant tres Ave Marias devant la Imatge de Nostra Senyora del Roser que está en lo altar de est Santuari. Y també concedí 80 dias de Indulgencia als que resarán un Credo á la ✠ de Mata Galls, pregant per las necessitats de la Iglesia.

Indulgència

(núm. 172): «Després vaig fer una altra missió a la parròquia d'Espinelves, a una hora de camí llarga de Viladrau. En acabar vaig passar a la parròquia de Seva i aquesta missió ja fou més sorollosa. Va ser molta la gent que hi va concórrer i que va convertir-se i fer confessió general. Aquí vaig començar a agafar fama de missioner».

Aquests dues missions cal posar-les seguides el mes de setembre, temps apropiat per celebrar novenes dels Dolors de Maria. És també un mes en què als llibres parroquials no trobem apuntat cap ministeri del regent, cosa que no passa al començament del mes d'octubre. Molt possiblement en la segona part d'aquest mes cal posar una predicació al poble d'Artés, si bé sembla assegurada per l'enumeració de poblacions missionades que es fa en l'*Autobiografia* (núm. 454): «Des de principi de l'any 1840 [...] he predicat a Viladrau, Espinelves, Artés, Igualada, Santa Coloma de Queralt [...]». Si Artés, en l'ordre dels records, va encastat entre Espinelves i Igualada, cal pensar que també ho va ser en el temps històric. Altrament no trobem notícies per situar la missió d'Artés.

L'èxit de la missió de Seva significà per Claret una confirmació moral de la vocació missionera. Però la fama popular no va poder ser tan gran que s'estengués ràpidament fins als límits del bisbat, de manera que el criessin a predicar la novena d'ànimes a Igualada. Ens sentim inclinats a pensar que a Igualada no el porta la fama de missioner creada amb la missió de Seva, sinó la veu d'un company de carrera i amic personal i de la família. L'any 1840 a Santa Maria d'Igualada era rector el doctor Josep Sentmartí, sallentí, fill de la casa Sentmartí de Serraïma, a prop de Fucimanya. La coneixença i l'amistat intervingueren, molt possiblement, a l'hora de cridar mossèn Claret a predicar a Igualada, la tercera ciutat més important del bisbat.

Per fer el camí a la predicació del novenari d'ànimes a Igualada, Claret passà per Vic, on el dia 28 d'octubre obtingué el passaport núm. 1442, en què «*D. Antonio Claret natural de Sallent y residente en Viladrau, Pbro.*» és facultat per viatjar a Igualada. No figura el temps de validesa del document; el firma Mariano Puig i s'hi fan constar les senyes acostumades: «*32 años; estatura baja, pelo castaño, ojos pardos, barba parda, color bueno. Pasaporte de pago*».

Acabada la missió d'Igualada, passa a Santa Coloma de Queralt. També aquí s'hi pot veure una coneixença que explica la crida a predicar: el rector de Santa Coloma de Queralt era mossèn Joan Segura, un eclesiàstic il·lustre, fill d'Igualada i molt relacionat amb aquesta parròquia.

Naturalment interessaria molt més conèixer la conducta del missioner i la resposta dels missionats; però per desgràcia no en posseïm cap coneixement.

Església de Viladrau

Pas del càrrec parroquial al de missioner diocesà

Fins ara la situació oficial de mossèn Anton era la de regent de la parròquia de Sant Martí de Viladrau: la presència d'un rector que no necessitava suplent, d'un vicari dedicat al servei parroquial i d'altres sacerdots va permetre que mossèn Anton dediqués temps i energies sobreres en assaigs fructuosos de predicació missionera, que l'èxit humà i religiós havia consagrat. Havia arribat l'hora de deslligar-se la parròquia per entrar en situació de missioner diocesà ambulant: establert al centre del bisbat, estaria al dictat del prelat per anar a les parròquies fent predicacions missioneres. En les anades i tornades a les predicacions d'Artés i d'Igualada, i també en possibles viatges a Vic, tractaria aquests plans amb el doctor Lluçia Casadevall, vicari general capítular, i determinarien el temps de posar-los en pràctica.

Claret ens donarà com un motiu per demanar deixar la parròquia les exclamacions que les famílies dels malalts feien reclamant que no s'allunyés, perquè estant fora morien els seus familiars. Un testimoni ens diu que el fracàs en aturar la celebració d'un ball el va decidir a deixar la parròquia. Aquesta suposició no honra gaire mossèn Anton, ni tampoc no és prou de fiar el testimoni que la fa; el sentiments dels familiars de difunts podien acompanyar una decisió, però segurament no la van determinar

ACTIVITAT ASSISTENCIAL

Claret indica en la carta a Àngela Pons la situació desgraciada de la vila: «es trobava en gran necessitat, [...] per la desmoralització que en ella potser més que en cap altra ha ocasionat la guerra». Aquesta desmoralització podria referir-se a la conducta moral o religiosa, que no quedaria gaire afavorida amb la presència de soldats i milicians forasters, però afectava principalment la salut psíquica de la població. Així ho indica l'*Autobiografia*: «Com aquella població havia estat tan treballada per la guerra civil, ja que almenys havia estat saquejada tres cops, hi havia hagut sorpreses dels uns i dels altres, incendis i morts [...]» (núm. 179); «Com que Viladrau no era poble fortificat a cada moment venien l'un o l'altre bàndol» (núm. 170).

El rector, per ofici i per caritat, havia d'assistir i afavorir els seus feligresos mirant d'aportar ajudes materials en les desgràcies temporals de tota mena, practicant la caritat i la beneficència.

Amic de pobres i malalts

Entre els records que quedaven a la parròquia de Viladrau el 1880, mossèn Corominas hi constata:

- 4rt.– Que era molt amic dels pobres i especialment dels malalts, als qui donava diversos remeis; i que alguns havien aconseguit la salut quasi prodigiosament, i en especial es conta d'un nen que després de diferents remeis dels metges, usats sense millora visible, va ser guarrit amb un emplastre de fang que dit Sr. Claret va ordenar li fessin.
- 5é.– Que no hi havia calamitat ni desgràcia pública o privada a la que ell no s'hi fes present tot seguit, procurant remeiar-la en el possible, consolant sempre amb les paraules i obres als afligits.

Mossèn Anton, com a regent, ens ha recordat principalment i en exclusivament la seva assistència als malalts. Com a pare espiritual de la parròquia, «cada dia visitava els malalts». I en aquestes visites topà amb una gran carència del poble: no hi havia metges! Cosa explicable: «com que els metges són homes de notícies, foren per aquesta raó perseguits per tots els partits i així la població va quedar sense cap metge». S'imposà la medicina popular, tradicional, apresada en converses i experiències familiars. També el regent, per ser persona d'estudis, era requerit per donar el seu diagnòstic i assenyalar algun remei. Per aquest camí mossèn Anton passà de pare espiritual a metge corporal: «Així em calgué fer de metge corporal i espiritual, fos pels coneixements que

tenia, fos pels estudis que feia en els llibres de medicina que em vaig procurar». Hi afegí també la pregària, com es desprèn del que segueix: «Quan se'm presentava algún dubtós, mirava els llibres i el Senyor beneïa talment els remeis que de tots els qui vaig visitar no se'n va morir cap. Així fou com va córrer la brama que jo guaria, i em venien malalts de diferents indrets». I aquesta actuació de metge la continuà fora de Viladrau, perquè «s'esdevingué que a totes les poblacions on anava se'm presentaven moltíssims malalts amb tota mena de malalties».

Aquesta observació s'estén als primers anys de missioner a Catalunya: durant les campanyes per principalment les diòcesis de Barcelona i Girona, fins a mitjan 1845, sovintegen els relats de les curacions de mossèn Anton. Més endavant defugí les activitats sanatòries i es concentrà en la part espiritual. Resulta curiós com, tant pels exorcismes que curaven els esperitats com respecte dels malalts comuns, es va fer la mateixa reflexió i adoptà la mateixa norma: «Com que eren tants els malalts i tan diversos els mals, i d'altra banda jo em trobava tan ocupat a predicar i confessar no vaig creure convenient d'assenyalar remeis físics. Els deïa que els encomanaria a Déu i mentrestant els feia el senyal de la creu i els deïa aquestes paraules: *Super aegros manus imponent et bene habebunt*. I deïen que quedaven guarits» (*Autobiografia*, núm. 180). I també respecte dels endimoniats: «Veient que moltíssims no tenien tals dimonis, i d'altra banda en veure que em feien perdre molt de temps, que necessitava per escoltar les confessions dels qui s'havien convertit per la predicació, vaig dir-me: Més necessari és que treguis els dimonis de les ànimes que estan en pecat mortal, que no pas dels cossos, si és que aquests els tenen» (núm. 184-187). I començà a recepat remeis psicològics i religiosos senzills i breus.

Cal creure la rectitud d'intencions: «Les guaricions que Déu Nostre Senyor obrava per mi, ja que comprenc que alló era més que natural. Jo no em ficava a curar malalts per guanyar diners ni altra cosa que en valgués, ja que mai no vaig acceptar ben res; només ho feia per necessitat i per caritat» (núm. 174).

ALGUNES GUARICIONS

El pare Claret guardava en la seva memòria molts records de les guaricions fetes a Viladrau i en refereix alguna mostra a l'*Autobiografia*. En recorda tres d'individuals i tres de col·lectives.

—Un jove de 25 anys. Es trobava ja sense sentit i a punt d'expirar; el va visitar a la una de la nit, va aplicar-li un simple remei, i al cap de dos dies estava bo del tot.

—Una partera. Un cas complicat: una dona casada atacada de dolors reumàtics que la recargolaven quedà en estat, i arribada l'hora del part

estava sense esperances de vida; ja havia rebut els últims sagraments. Claret estava predicant el novenari d'ànimes a Seva i en tornar ja els veïns l'esperaven pregant-li que anés a visitar la malalta. Hi anà, s'adonà que el cas ultrapassava els seus coneixements i possibilitats i encarregà que anessin a Taradell a buscar un metge cirurgià, a qui dirigí una carta informant-lo. Vist l'estat desesperat, el metge de Taradell renuncià a presentar-se; llavors mossèn Anton digué als de la casa que collissin certes herbes, les fessin bullir i que la malalta asseguda prengués els vapors. Amb el remei, dues coses resultaren arreglades: un bon deslliurament i la curació del reuma.

—Un jove de 16 anys tolit, desesperat de trobar remei. Passant un dia el vicari pel carrer el va veure a la porta de casa; compadit, va dir a la mare que practiquessin uns remeis, tan eficaços que als pocs dies el va veure a l'església curat.

—Els nens a l'estiu. Sovintejava que a l'estiu els nois estaven malalts. Practicant-los un sol cop un cert remei es posaven bons.

—Espatllades. També abundaven, particularment entre noies adultes, uns dolors intensos per esquinços musculars. Eren resultat de les feixugues feines que s'havien vist obligades a fer en temps de guerra i de misèria. Es pot imaginar que van haver de suplir els homes en les feines de bosquerols, carboners o pagesos. La medicina popular atribuïa l'origen i la seu d'aquests dolors a la malformació i disformació de l'apèndix xifoide de l'estèrnium i per això en deien la malaltia de la naurella (o neulella). Hi havia curanderos que tractaven la malaltia a base de massatges que fàcilment podien caure en tractaments poc decorosos. Claret trobà el remei en l'aplicació d'un emplastre i uns dies de repòs. Buscà una viuda honrada i li encomanà que sempre que es presentés una noia espatllada acompanyada de la mare li aplicués aquell emplastre. I el remei es mostrà eficient.

—Histèriques. Com a conseqüència de les violències físiques i morals de la guerra, eren moltes les persones que patien d'afeccions nervioses, dominades per l'histerisme. Mossèn Anton els prescrivia agafar oli comú i fer-hi bullir en ell «algunes coses»; la gent després es feia una certa unció i es curaven.

Les receptes de mossèn Anton Claret

Aquesta recepta per curar l'histerisme la coneixem amb tot detall gràcies a la declaració de Joan Arumí y Roca en la sessió 13 del Procés Informatiu de Vic: «Quan el Servent de Déu s'estava a Viadrau va encarregar al meu pare

polític Felip Cirera, a qui ja havia fet altres encàrrecs, la preparació d'una cocció d'oli d'oliva, en quantitat d'una lliura, barrejat amb 30 grans d'opi i un grapat de flor de camamilla, com remei extern i eficaç contra l'atac histèric, propinant-lo ordinàriament com una unció al ventre. Donà facultat al meu pare per vendre'l i donar-lo, encarregant que comunicués la fórmula a tothom que la demanés. Desde llavors fins avui (2 de juliol de 1889) s'ha anat despatxant i regalant aquesta medicina, i de centenars de persones, que han vingut per aquest remei (ja que són quintals l'oli emprat), he sentit a dir moltíssimes vegades els efectes extraordinaris i meravellosos que produïa. Tinc de fer constar que el Servent de Déu cap participació tenia en la producció d'aquest remei, i que comptant la quantitat que es despatxa i la que es dóna gratuïtament, cap guany ens resulta, si no que es despatxa com cosa extraordinària d'un home extraordinari».

L'ús i la fama de les receptes de mossèn Anton Claret el van seguir com a part de la fama de missioner sant i miracler. Resulta curiosíssima la història que conta Josep M. Cuyás Tolosa en el seu opuscle *La Misión del Pare Claret a Badalona*. Durant la predicació li hauria estat presentada com endimoniada una bona dona epilèptica. Mossèn Claret l'hauria curat i fins i tot aconsellat sobre la vida. I diuen que el sant la va acomiadar dient-li: «D'aquí en avant seràs tu la salut dels malalts i el consol dels afligits». Es deia Maria Teresa Grau, tenia 30 anys i era mare de quatre fills. En endavant portà una vida ordenada, pietosa i compassiva que li meresqué el títol i la fama de «la santa de Badalona». Emmalaltí devers l'any 1852: va quedar paralítica i rebia a casa els malalts que se li presentaven, als quals aconsellava remeis que sovint causaven efectes meravellosos. La premsa i l'autoritat civil s'ocuparen pels volts de l'any 1850 d'aquest fenomen popular de la vila, que per uns era una santa però per d'altres una bruixa o una boja. Va morir el 29 d'agost de 1879 als 65 anys d'edat i després d'haver estat contínuament allitada durant 30 anys.

Afegeix Cuyás Tolosa que, remenant els papers de l'arxiu de Maria Teresa, va trobar dues receptes atribuïdes expressament a mossèn Claret, que copia amb l'ortografia original. Són les següents:

Recepte de Mn. Claret per oli de espan(t), o per curar de esterich:

Per cada 30 grans de opi se posa mitxa cuarta de oli y un grapat de camamilla y tot junt se fa bollir fins que lo opi és desfet y la camamilla és rossa. - Del dit oli se unta lo fondo del llombrígol y la boreta, una hora antes de llevarse y al ficarse al llit y se posa sobre un paper de estrassa en quatre dobles y est mateix paper se porta nit y dia y no se muda fins que es dolent, porque de est modo no se chupa tan lo poch oli de la untura. Se continua el remey fins trobar alivio.

Recepte de Mn. Claret per fer oli per curar accidents.

Se pren una llimona y de tota ella se fa bossins pell y agre y tot junt se posa ab una quarta de oli y se fa bullir fins que la llimona és ros-sa y ha perdut tota la humitat del agre. Del dit oli sen untará lo ven-tre dos vegadas antes de llevarse y al ficarse al llit y també es bo prender algun poch de ell, encara que sia mesclat en las viandas.

Aquest tema de les receptes mèdiques es pot arrodonir amb el que va declarar Jaume Bofill i Noguer en la sessió 80 del procés de Vic: «Des de molts anys enrere patia jo una terrible gastràlgia, havent provat tots els recursos de la medicina. Un dia a Barcelona vaig dir al Servent de Déu: ja que Vosté gua-reix tanta gent, doní'm un remei a mí. Em va preguntar quina malaltia tenia; la hi vaig explicar i em va dir: "Fes bondat, no facis cap excès, i fuma poc". Al cap de vuit dies em vaig trobar del tot remeiat i guarit, tenint aquest fet lla-vors i durant tota la vida com un benefici extraordinari rebut de la mà de Déu per intercessió del seu Servent».

Claret a Viladrau: metge o farmacèutic?

El testimoni directe i verídic que tenim, sortit de la ploma del sant a l'*Autobiografia*, és que Claret «diagnosticava malalties i prescrivia remeis». I per això, diu, «vaig fer estudis en els llibres de medicina que em vaig procura-r». Però els biògrafs han fet un pas endavant i ens volen presentar un mossèn Claret ficat a la farmàcia fabricant remeis, que cal suposar eren tots de naturalesa vegetal i el convertien en un botiguer herbolari. I la fantasia ha arribat a imaginar un vicari amb la sotana arremangada i el cap cobert amb el barret de teula, trescant pels pendants del Matagalls recollint herbes remeieres que després esmicolava al morter de pedra de Ca l'Herbolari, i amb les quals preparava infusions per donar als malalts. Això, al Museu Claretí de Vic, ho voldria recordar un gros morter de pedra reproducció del que encara existeix a Ca l'Herbolari de Viladrau. Aquesta figura de Claret herbolari ve de lluny. Francesc Aguilar i Serrat, en la biografia que publicà l'any 1871 arran de la mort del sant, ja va escriure: «Va proveir-se en efecte de algunes obres de medicina casolana, va aprendre a distingir les plantes medicinals més comunes citades en els llibres (en les quals és riquíssima la muntanya de Montseny); un coneixement que no li fou difícil estant al poble el distingit herborista D. Jaume Bofill, proveïdor de les farmàcies més acredi-tades de Barcelona, i va començar a receptar algunes begudes, friccions i altres remeis senzills, que si de fet no curaven, almenys no perjudicaven els malalts» (pàg. 55). Cal notar com aquest testimoni es limita a coneixements

El foc a Mas Noguier

teòrics de les plantes medicinals com a part dels llibres de medicina, que després es podrien haver completat amb converses amb l'herbolari. No dóna dret a imaginar un vicari recollint herbes, picant-les al morter del mateix herbolari i fabricant remeis que de fet el convertirien quasi en un competidor de Bofill. Claret herborista, farmacèutic o adroguer? És possible, però poc probable.

L'incendi del mas Noguer

És un fet que tanca l'estada de mossèn Claret a Viladrau, i que tenim ben testimoniats als processos i a la tradició familiar. En la sessió 80 del Procés Informatiu de Vic, el 18 de juliol de 1889, declarà Jaume Bofill i Noguer:

Un altre fet puc explicar que el tinc per miraculós. Quan el P. Claret s'estava a Viladrau es va calar foc en un mas de la meva propietat de Viladrau, anomenat el Noguer, el dia vint-i-dos de gener. El foc aparegué a la part superior de la casa que servia de pallissa i era gairebé plena; i cal notar que bufava un vent del nord huracanat i que tant el sostre com el sòl de la pallissa eren de fusta; de manera que, naturalment tota la casa havia de ser reduïda a cendres. Vaig sortir de la casa per demanar auxili als vilatans de Viladrau, distant uns vint minuts, quan ja l'incendi era abrandat. El Servent de Déu va ser un dels primers que es presentaren al lloc, i mentre els altres tiraven aigua al foc, ell anava donant toms a la casa fent benediccions, i es va notar que aquell foc que amb l'aigua i altres mitjans no es podia dominar, s'extingia amb les benediccions del Servent de Déu, com de fet es va apagar, dient tothom: Això és un miracle! aquest home és un sant! perquè va resultar que només es va cremar part del sostre, part de la palla i el sòl només restà ennegrit.

Aquest fet tornà a ser objecte de declaracions al Procés Apostòlic (any 1901) per part dels dos germans del mas Noguer, els ja coneguts Jaume, el propietari, i mossèn Carles. Mossèn Carles Bofill i Noguer té coneixements de Claret pel que n'ha sentit explicar a la família. Però les seves relacions han perdut quelcom de l'entusiasme i la riquesa de detalls. Per exemple, diu mossèn Carles que quan el foc era ja molt abrandat va aparèixer mossèn Anton, que dirigí la benedicció a la casa incendiada dos o tres cops, i es va notar tot seguit que el foc disminuïa, sense que per això els altres assistents deixessin de practicar els mitjans acostumats. Potser ens calgui tenir en compte que la declaració ens arriba a través del secretari del tribunal, que hi ha deixat la seva empremta literària.

*Gravat del foc al
Mas Noguera*

Jaume Bofill i Bofill afegeix que l'incendi del mas Noguera va iniciar-se «perquè s'encengué el sutge de la xemeneia i passà el foc a un cap de biga ran de les golfes» (*Apostolat Claretianum*, núm. 35).

SORTIDA DE VILADRAU

Mossèn Anton Claret, que anteriorment havia tractat amb el prelat diocesà d'establir-se com a missioner diocesà a Vic, ens diu que «a mig gener de 1841 després de haver estat Regent durant vuit mesos, regentant la parròquia i sortint ocasionalment a predicar, per disposició del Prelat en diferents parròquies, vaig sortir finalment per a predicar continuament als llocs on el Prelat m'enviés, sense residir fixe enlloc. La residència la tenia a Vic, tot i que resi-

dia molt poc i des de aquesta ciutat sortia amb una llista de poblacions on tenia de predicar» (*Autobiografia*, 193).

Els feligresos de Viladrau sentiren aquesta separació definitiva, tal com ja expressaven el seu sentiment quan el veien sortir fora de la parròquia a predicar. «Quan tornava de les predicacions es presentaven els parents dels difunts i em deien com Marta i Maria al Salvador: Si haguessis estat aquí el meu germà no hauria mort. Això em donava molta pena veient les llàgrimes de la gent i les seves raons perquè no marxés de la parròquia a predicar. Això em forçà a demanar al Superior que em tragués el càrrec de Regent i em deixés lliure de curats i em posés a la seva disposició per anar a predicar on ell vulgués. Així ho féu i amb vaig separar de Viladrau amb gran sentiment de tota la gent per mor de les guaricions que hi feia» (*Autobiografia*, 173, 174).

No sabem la data fixa en què Claret canvià Viladrau per Vic. Com que ell escriu que va ser a mitjan gener de 1841, i consta que l'incendi del Mas Noguer va ser el dia 22, i a més encara els llibres parroquials ens diuen que el 23 va beneir un casament, s'ha triat aquesta data com la que marca la fi de l'estada de Claret a Viladrau.

I a continuació d'aquest punt la historiografia claretiana des de 1927 ha caigut en un greu error, suposant que Claret surt de Viladrau en direcció a Barcelona per acabar de curar-se d'un mal corporal. La suposició es basa en una carta dirigida a mossèn Pere Cruells, Domer de Manresa, en què li diu: «[...] còm dilluns vas arribar de Barcelona, enterament curat de mos mals; ara estaré de fixo en esta de Vich treballant per los alreduors i arreglant algunes coses per mi» (EC, I, pàg. 103). Al pare Joan Serra, autor d'un diari del pare Claret, tot i confessar que a la carta hi faltava l'any en la data, li semblà que havia de ser de l'any 1841, i així convertí l'opinió en una afirmació: carta a mossèn Cruells datada a Vic el 7 de febrer de 1841. Però de tot el text de la carta es pot treure la conclusió segura que cal retardar-la fins al febrer de 1850. És tan segura aquesta correcció que l'eruditíssim pare José M. Gil, editor de l'epistolari claretian, ho reconegué i acceptà en el tercer volum (pàg. 649, nota 31). Claret passà directament de Viladrau a Vic, suposem que trepitjant el camí ral que passava pel pla de la Creu de Vilar del Bosch, prop de Puiglagulla.

TORNÀ MOSSÈN ANTON CLARET A VILADRAU?

Dues són les ocasions en què podem documentar visites de Claret a Viladrau, una d'elles sis mesos després de la sortida. El passaport núm. 1123, expedit el 31 d'agost de 1841 per la policia de Vic, facultava «Dn. Antonio Claret Pbro. natural y vecino de Sallent para ir a Viladrau», amb validesa de dos

mesos en substitució d'un altre passaport caducat que li havien fet durant la predicació a Vallfogona de Ripollès. Per què hi va anar i quan de temps durà la visita o l'estada, no ho sabem.

Una altra estada o visita va tenir lloc el mes d'agost de 1850, quan ja era arquebisbe electe i preconitzat de Santiago de Cuba. Està documentada en un cartell primitiu que anunciava les indulgències concedides als devots visitants del santuari de Sant Segimon: hi consten les indulgències concedides per quatre bisbes, Strauch, Corcuera, Claret i Castanyer, que concedeixen tots indulgències per resar oracions. Resulta curiós comparar les intencions recomanades: Strauch dóna indulgència pel parenostre resat davant l'imatge del sant, Corcuera a l'avemaria resada davant la imatge del Roser venerada al santuari, Castanyer al parenostre davant de Sant Segimon i l'avemaria davant el Roser, i Claret...

Als 8 Agost de 1850 lo Exm Sr. D. Anton Claret, ex-vicari de Viladrau, electo Arquebisbe de S. Jaume de Cuba, visitant com un despido aquest Santuari y muntanya de S. Sagimon, concedí 80 dias de indulgència als que resarán un Pare nostre y Ave maria al gloriós S. Sagimon. Altres 80 dias de indulgència resant tres Ave Marias davant la Imatge de Nostra Senyora del Roser que está en lo indicat altar de est Santuari de S. Sagimon. Altres 80 dias als que diran un Credo davant la Creu de Matagalls, pregant per les necessitats de la Iglesia.

Crec que no es pot trobar document més expressiu dels llaços anímics que lliguen Claret a Viladrau: exvicari, pelegrí de Sant Segimon, devot del Roser, i beneïdor i indulgenciador de la creu de Matagalls.

VA PLANTAR CLARET LA CREU DE MATAGALLS? QUAN? I PER QUÈ?

Del fet que va plantar la creu en són testimonis els dos grans literats i alhora dignes eclesiàstics de Vic, mossèn Jacint Verdager i el doctor Jaume Collell, que repetidament ho recorden. No tenim altres testimonis més immediats, ni tampoc documents escrits; ens podem refiar d'ells perquè van conèixer el pare Claret i en van admirar la fama, i també per ser conreadors de les tradicions religioses locals. També sabem que Claret va «replantar» la creu. Una creu que gràcies a les investigacions de mossèn Pladevall sabem que existia de temps ençà, o de temps immemorial, com diu el *Diccionari Madoz*: quan les tempestes i el corc del temps aterraven la creu, la pietat del fidels la substituïa amb una de nova.

En quina ocasió la va plantar Claret? Cal negar tota probabilitat que la plantés el 1840 com un acte i record de la predicació de la novena de l'Assumpta, que no va ser cap missió estereotipada. Conté més realitat la idea poètica de mossèn Cinto quan ens diu que el missioner, tot caminant pels senders de Catalunya, topà amb una creu aterrada i destrossada i concebé el pensament d'entronitzar-la al cim d'una muntanya des d'on pogués dominar, beneir i emparar tota la regió. En les voltes per les variades comarques catalanes, moltes muntanyes desfilaren davant dels seus ulls, oferint-li els seus cimals per ser trons de la creu. La que més plenament omplí els ideals de Claret va ser el Matagalls, i allà va pujar a plantar la creu, que replantada per noves generacions avui encara s'hi alça triomfant. En aquesta perspectiva la creu de Matagalls no és la creu de record de la missió de Viladrau, sinó la creu que posa el segell de totes les missions claretianes a Catalunya, monument perenne de la fe que al llarg de deu anys va escampar arreu del país.

És clar que, si la plantada de la creu la situem en aquest mes d'agost de 1850, ens trobem abocats a un conjunt de circumstàncies desconegudes: no va poder ser una visita d'un dia, ni va poder actuar tot sol; cal pensar que passaria uns dies al poble, que proposaria el pla als amics i es posaria d'acord amb propietaris i gent de bosc; que hi pujaria una colla de gent per fabricar i plantar la creu... Tot espera un raig de llum que ho esclareixi.

DUES FAMÍLIES NOTABLES EN LA HISTORIOGRAFIA CLARETIANA

Família del mas Batllich

Comencem parlant de la menys recordada, la família Masnou, habitant del mas Batllich, que antigament es deia el mas Sant Martí Vell. És la família materna del pare Esteve Sala i Masnou, personalitat eminent i cabdal en l'obra del pare Claret. Aquest el va conquerir i transformar en deïxeble seu en uns exercicis espirituals predicats a Gombreny el 1844. Fou anomenat «l'hereu de mossèn Claret» en les predicacions i en el govern de la Congregació de Missioners; finalment Claret el proposà per ser successor seu en l'arquebisbat de Santiago de Cuba.

El pare Esteve Sala era fill del mas Sala de Sant Martí Sescorts, on havia nascut el 28 de maig de 1812. El seu pare i propietari del mas Sala, Francesc Josep Pau, es casà en segones núpcies amb Antònia Masnou i Dulcet, nascuda al mas Batllich de Viladrau. Hi hagué un doble enllaç familiar, perquè també del mas Sala de Sant Martí Sescorts sortí Teresa Sala, germana de l'amo del mas Sala, per anar a fundar casa amb Martí Masnou, l'amo del mas Batllich.

Mossèn Francesc Bofill

Senyals que aquest doble llaç familiar estrenyia fort els trobem en el fet que alguns dels llibres de mossèn Miquel Masnou, germà de Martí, van anar a parar a les mans dels nois de La Sala. Més tard el fill Francesc Masnou i Sala, en fer testament el 1853, declarava que si algun dels seus cinc fills volia seguir la carrera eclesiàstica la família el mantindria; en aquest cas n'encarrega la vigilància als seus cosins els reverends Esteve i Bernat Sala, que llavors vivien plegats a la Mercè com a missioners del Cor de Maria.

Fàcilment s'accepta la possibilitat que Claret i Sala parlessin més d'una vegada de les seves relacions amb Viladrau i posessin en comú les experiències agradoses. Més d'una vegada, el pare Esteve visitaria i faria estada amb la família del mas Batllich i es relacionaria amb les cases de la parròquia.

Aquesta relació amb el mas Batllich s'estengué a la família del Noguer, i de manera particular a mossèn Francesc d'Assís Bofill i Noguer, domer del convent de Magdalenes a Barcelona. La tardor de 1856, dins un pla general de fer missions a tot l'arxiprestat de Sant Hilari Sacalm, el pare Esteve Sala,